

Executive Summary

BFL has been categorized as a Category B project, as the potential adverse environmental and social impacts on population within the Protected Areas or those living around who depend on the PA for their livelihoods or environmentally important areas are site-specific, reversible and can be readily mitigated.

Therefore, to ensure that all BFL funded projects and programs are environmentally and socially sustainable as well as in line with BFL's policies and guidelines, an Environmental and Social Management Plan (ESMP) involving stakeholder participation and timely public disclosure is required.

An Environmental and Social Management Plan (ESMP) for Royal Manas National Park, describes mitigation measures/good practices at activity level which are required as per the screening protocol. All the screened activities which has potential risks to environment and social management have to prepare ESMP which include environment management and mitigation plans during pre-activity, activity implementation and closing phases. Hence, it contains description of the detailed actions including communities, roles, communication and reporting and monitoring processes required as part of the implementation. In order to ensure that the issues of all stakeholders are taken into account, it includes a stakeholder engagement plan. The plan includes identification of stakeholders, method of engagement, timing and logistics. It is a requirement for all parks and biological corridors to keep record, reporting, review, auditing and update ESMP yearly as per the planned activities.

The activities that required ESMPs for the year 2024 under Royal Manas National Park are:

1. Maintenance of Gomphu Range Office (electrification and compound fencing).
2. Installation of Street light near Royal Guest House at Manas
3. Installation of Solar fencing around parking area, Manas

བཀོད་ཁྲབ་བཅུད་དོན།

འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་སློབ་ཀའི་ཚེ་སློག་མ་དུལ་འདི་མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་དང་མི་ཚེའི་འོས་འབབ་ཅན་གྱི་ལས་འགུལ་གྱི་དབྱེ་ཁག་ ཁ་པ་(Category B) རང་ལུ་རྒྱུ་དེ་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་ཡང་ལས་འགུལ་འདི་ལས་བརྟེན་ཏེ་སྤྱད་སློབ་ས་ཁོངས་ནང་སྤྱོད་མེད་མི་སེར་དང་ ཡང་ན་ སྤྱད་སློབ་ས་ཁོངས་ཀྱི་མཐའ་སྐོར་ཏེ་འཚོ་བ་སྤྱད་སློབ་ས་ཁོངས་ལུ་བརྟེན་སྤྱོད་མེད་མི་སེར་ ཡང་ན་ གལ་ཅན་གྱི་མཐའ་སྐོར་གནས་སྟངས་ཀྱི་ས་ཁོངས་ཚུ་ལུ་གཞན་པ་འབྱུང་ནིའི་ཉེན་ཁ་ཡོད་པ་ད་ གལ་སྲིད་གཞན་པ་འབྱུང་བ་ཅེན་ གཞན་ཉེན་ཚུ་དམིགས་གསལ་ས་གནས་ནང་རྒྱུང་མ་ཅིག་འབྱུང་ནི་དང་ གཞན་ཉེན་མར་ཕབ་རྒྱབ་ནི་དང་ ཅ་མེད་ཡང་གཏང་ཚུགས་པ་ཡིན།

དེ་འབད་མ་ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་སློབ་ཀའི་ཚེ་སློག་མ་དུལ་ཐོག་ལུ་ རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ཡོད་པའི་ལས་འགུལ་དང་ལས་ལྷ་ཚུ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་དང་ མི་ཚེ་གཉེས་ལུ་ཡུན་བརྟེན་གྱི་ཕན་པ་ཡོད་པ་བཟོ་བ་གི་མ་ཚང་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་སློབ་ཀའི་ཚེ་སློག་མ་དུལ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལམ་སྟོན་དང་འབྲིལ་ཐབས་ལུ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་དང་མི་ཚེ་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་དགོས་པ་ད་ མི་དམངས་གོས་བསྟུན་དང་ ཏུས་དང་ཏུས་སུ་མི་དམངས་ལུ་གསང་བ་བཤད་ནི་འདི་དགོས་ཡིན།

རང་བཞིན་གནས་སྟངས་དང་མི་ཚེ་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ སློབ་ཀ་དང་སློག་ཚགས་རྒྱན་ལམ་ཚུ་ནང་ལས་སྤྱ་ཚུ་འབད་བའི་སྐབས་ ཐབས་ལམ་དང་བཟང་སྤྱོད་ཚུ་གསལ་སྟོན་འབད་མ་ཡིན་པ་ད་ འདི་ཡང་ལས་སྤྱིའི་གདམ་སེལ་ལམ་ལུགས་དང་འབྲིལ་ཏེ་ཡིན། གདམ་སེལ་འབད་ཡོད་པའི་ལས་སྤྱ་གི་ནང་ལས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་དང་མི་ཚེ་ལུ་གཞན་ཉེན་ཡོད་པའི་ལས་སྤྱ་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་དང་མི་ཚེ་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་བཟོ་དགོ། འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ ལས་སྤྱ་འགོ་མ་བཅུགས་པའི་ཉེ་མ་གཞི་བཅུགས་འབད་བའི་སྐབས་དང་མཇུག་བསྟུན་པ་ལུ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་འཛིན་སྐྱོང་དང་གཞན་ཉེན་མར་ཕབ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བཅུགས་དགོས་ཡིན།

དེ་འབད་མ་ལས་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ ལས་སྤྱ་མི་ཚེ་ལུ་འགན། བརྒྱུད་དང་སྐྱོན་ལྷན་ཏུ་ དེ་ལས་སྤྱ་རྟོག་ལམ་ལུགས་ཚུ་གི་སྐོར་ལས་འགུལ་བཤད་ཁ་གསལ་ཚུད་དགོས་ཡིན། འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ལུ་ གལ་གཏོགས་འབད་དགོ་པའི་ཁ་གཏུ་ཡོད་མི་ཚུ་གི་ཉོག་བཤད་ཚུ་རྒྱུ་དགོ་པའི་ཁར་ ཁ་གཏུ་ཡོད་པའི་མི་ཚུ་གི་དོན་ལུ་གལ་གཏོགས་འཆར་གཞི་དགོ། གལ་གཏོགས་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ ཁ་གཏུ་ཡོད་མི་དོས་འཛིན་འབད་ནི་དང་གལ་གཏོགས་འབད་ནིའི་ལམ་ལུགས་ དེ་ལས་གལ་གཏོགས་ཀྱི་ཏུས་ཚོད་དང་བཅའ་སྟོབས་ཚུ་རྒྱུ་དགོས་ཡིན། སློབ་ཀ་དང་སློག་ཚགས་རྒྱན་ལམ་ལུ་ཚང་ཚུ་གི་མཆར་གཞི་ལས་སྤྱ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ དན་ཐོ་དང་སྐྱོན་ལྷན་ཏུ་ བསྐྱར་ཞིབ་ ཚེས་དབུང་འབད་ནི། དེ་ལས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་དང་མི་ཚེ་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ལོ་བསྟར་བཞིན་ཏུ་ཏུས་མཐུན་བཟོ་དགོས་ཡིན།

མ་རྒྱལ་རྒྱལ་ཡོངས་སློབ་ཀའི་དོན་ལུ་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ རང་མཐའ་འཁོར་གནས་སྟངས་དང་མི་ཚེ་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་དགོས་ཡོད་པའི་ལས་སྤྱ་ཚུ་ཡང་།

- ༡༽ སློམ་ལུག་སློབ་འཛིན་ཡིག་ཚང་ ལུ་ སློག་མེ་བཅུགས་ནི་ དང་ ས་ཁོངས་རམ་རྒྱབ་ནི།
- ༢༽ མ་རྒྱལ་སློབ་འཛིན་ཡིག་ཚང་གི་ས་ཁོངས་ རང་ ཁྲོམ་ལམ་གྱི་མེ་བཅུགས་ནི་དང་།
- ༣༽ མ་རྒྱལ་སློབ་འཛིན་ཡིག་ཚང་གི་ སྐྱུམ་འཁོར་བཞག་སའི་ས་ཁོངས་ འདི་ ཉི་དོད་སློག་མེ་རམ་རྒྱབ་ནི།